

м'якої занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні в трьох повтореннях з площею елементарної ділянки 25 м², дослідження в публікації наведено по сорту "Золотоколоса" за різних схем мінерального живлення та норм висіву. Тенденція польової схожості рослин і на інших сортах була подібною.

За погодними умовами, в рік сівби, були суттєві відмінності, що на наш погляд і вплинуло на польову схожість. Температурні умови вересня 2022 року суттєво відрізнялися від умов середньо багаторічних так і умов, що склалися у 2023 році. Середньомісячна температура повітря у 2022 році становила 12,3°C, у 2023 – 18,0°C, середньо багаторічна – 15,6°C. Також відрізнялися і умови зволоження, кількість опадів у вересні 2022 року була досить високою і становила 86,1 мм проти 18,0 мм в 2023 за середньо багаторічних даних 32,6 мм.

Результати дослідження польової схожості пшениці озимої м'якої сорту "Золотоколоса" показали, що за менших норм висіву маємо незначну перевагу у польовій схожості: 91,8% за норми висіву 3,5 млн. га проти 90,7% за норми 5,5 млн. га

у 2022 році. В 2023 році спостерігалось зниження польової схожості, що зумовлено погодними умовами року; показник польової схожості становив 87,1% (91,8% у 2022 р.) за норми 3,5 млн. га та 86,4% (90,6% у 2022 р.) за норми висіву 6,5 млн. га.

З отриманих результатів можна зробити висновок, що в зоні Лісостепу України, ми спостерігаємо наслідки глобальних змін клімату. Це безпосередньо впливає на рослини пшениці озимої м'якої. Тому для отримання високої та рівномірної схожості рослин надзвичайно важливо враховувати зволоженість ґрунту, кількість опадів під час сівби та застосовувати відповідні агротехнічні заходи.

Також необхідно звертати увагу і на температурні умови, тому що за останні десять років середньомісячна температура вересня (15,6°C) зростає на +0,7°C порівняно середньомісячною (14,9°C) за 2005–2014 рр. та на +2,1°C порівняно середньомісячною (13,5°C) за 1996–2005 рр. Сума позитивних температур вересня вище 10°C в середньому за 2015–2024 рр. становила 478,7°C, за 2005–2014 рр. – 460,2°C і за 1996–2005рр. – 418,2°C, тобто вона зростає за останні 30 років на +60,5°C.

УДК 633.11:631.524.85

Пірич А. В., кандидат с.-г. наук, науковий співробітник

Юрченко Т. В., кандидат с.-г. наук, старший дослідник, завідувачка відділу біотехнології, генетики і фізіології

Пикало С. В., кандидат біол. наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України

e-mail: agronomic24@gmail.com

ДОБІР ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ЯРОЇ НА ПОСУХОСТІЙКІСТЬ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Пшениця яра – важлива страхова культура. На сьогодні потенційні можливості сучасних сортів даної культури коливаються в межах 7–8 т/га. За глобальних змін клімату існують прогнози збільшення тривалості посушливих періодів, що матимуть суттєвий вплив на формування рівня продуктивності пшениці. Створення посухостійких сортів, які здатні формувати достатній рівень продуктивності в умовах водного дефіциту, є актуальним у селекції пшениці. Ефективним методом визначення посухостійкості рослин на початкових етапах органогенезу є пророщування насіння на розчинах осмотиків. Метою роботи було визначити посухостійкість селекційних ліній пшениці м'якої ярої за пророщування насіння у розчині сахарози та виявити відмінності за масою 1000 зерен (МТЗ) після добору зразків у відкритому ґрунті. Дослідження проводили впродовж 2023, 2024 рр. у відділі біотехнології, генетики і фізіології Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України в 15 ліній пшениці м'якої ярої конкурсного випробування лабораторії селекції ярої пшениці. За стандарт використовували сорт 'Елегія Миронівська'. Для дослідження відбирали насіння однакової фракції, яке перед пророщуванням дезінфікували. Пророщування насіння проводили в чашках Петрі на фільтрувальному папері у трьох повтореннях (по 100 шт. у кожному). У

першому варіанті дослідження в кожену чашку Петрі додавали 10 мл розчину сахарози, що відповідає осмотичному тиску 22 атм, у другому – дистильовану воду в тій же кількості (контроль). Чашки Петрі з різними варіантами дослідження поміщали в термостат за температури 21°C і через 7 діб підраховували кількість пророслого насіння. Відібране проросле насіння висаджували в поле для послідовного добору. На другий рік проводили повторну сівбу селекційного матеріалу. Результати пророщування насіння в умовах стресового навантаження у 22 атм засвідчують, що найвищі показники відносно стандарту 'Елегія Миронівська' (51,7%) відмічено у селекційних ліній: 'Лютесценс 21-12' (63,3%), 'Лютесценс 18-25' (62,0%), 'Еритроспермум 19-18' (56,8%) та 'Лютесценс 21-13' (55,6%). У решті ліній відсоток пророслого насіння був у межах 28–51%, що свідчить про різну їх чутливість до стресового чинника. При порівнянні МТЗ у різних варіантах дослідження відмічено, що даний показник в контролі варіював від 35,9 г до 45,8 г. У варіанті дослідження, де проводили добір посухостійких генотипів на осмотику, МТЗ була в межах 37,0–46,1 г. Результати роботи підтверджують, що даний підхід придатний для використання у селекційній практиці для добору форм, які поєднують високий рівень посухостійкості на початковому етапі органогенезу та продуктивності.